אלא למאן דאמר בר מחווניתא אמר תנא קמא גינונייתא ומהדר ליה רבן שמעון בן גמליאל בר מחווניתא מי סברת מאי שלחין גינונייתא לא מאי שלחין בגי דכתיב [ו]ושולח מים על פני חוצות אבל בר מחווניתא לא מזדבן ואתא רבן שמעון בן גמליאל למימר דאפי' בר מחווניתא נמי מזדבן תא שמע ר' יהודה אומר סנטר אינו מכור אנקולמוס מכור מאי לאו מדאנקולמוס גברא סנטר נמי גברא מידי איריא הא כדאיתא והא כדאיתא ומי מצית אמרת הכי והא קתני סיפא [א]אבל לא שייריה ולא בנותיה ולא חורשין המוקצין לה ולא ביברין של חיה ושל עופות ושל דגים ואמרינן מאי שייריה ביזלי מאי ביזלי א"ר אבא פיסקי בגי הוא דלא מזדבני הא בגי עצמן מזדבני איפוך ר' יהודה אומר סנטר מכור אנקולמוס אינו מכור ומי מצית אמרת רבי יהודה כרשב"ג סבירא ליה והא רבי יהודה כרבנן סבירא ליה דקתני סיפא אבל לא שיריה ולא בנותיה ואילו רשב"ג האמר מכר את העיר מכר בנותיה דתניא המוכר את העיר לא מכר את בנותיה רשב"ג אומר המוכר את העיר מכר בנותיה רבי יהודה סבר ליה כוותיה בחדא ופליג עליה בחדא: ולא ביברין של חיה ושל עופות ושל דגים: ורמינהי היו לה בנות אין נמכרות עמה [ב]היה לה חלק אחד בים וחלק אחד ביבשה ביברים של חיה ושל עופות ושל דגים הרי אלו נמכרים עמה לא קשיא [ג]הא דנגיח קאיהי לגו והא דנגיח קאיהי לבר והא קא תני ולא את חורשין המוקצין לה אימא [ד]המוקצין הימנה:

מתני' [ה]המוכר את השדה מכר את האבנים שהם לצרכה ואת הקנים שבכרם שהם לצרכו ואת התבואה שהיא מחוברת לקרקע ואת חיצת הקנים שהיא פחותה מבית רובע ואת השומירה שאינה עשויה בטיט ואת החרוב שאינו מורכב ואת בתולת השקמה אבל לא מכר לא את האבנים שאינן לצרכה ולא את הקנים שבכרם שאינן לצרכו ולא את התבואה שהיא תלושה מן הקרקע בזמן שאמר לו היא וכל מה שבתוכה הרי כולן מכורין בין כך ובין כך לא מכר לא את חיצת הקנים שהיא בית רובע ולא את השומירה שהיא עשויה בטיט ולא את החרוב המורכב ולא את סדן השקמה:

גמ'

אלא למאן דאמר. סנטר היינו בר מחווניתא מה ענין תוספת זו על דברי ת"ק דת"ק אמר גינונייתא מזדבני אבל באגי לא מזדבני וקמהדר (א) רשב"ג בר מחווניתא נמי מזדבן בתמיה הכי הוה ליה למיתני רשב"ג אומר המוכר את העיר מכר את הבאגי ואת הסנטר אבל מדנקט סנטר לחוד מכלל דשמעינהו לרבנן דבסנטר לחוד אמרי אינו מכור ואתא איהו למימר דמזדבן ובע"כ כיון דשלחין גינונייתא בבאגי הוא דאמור רבנן לא מזדבני ואתא איהו למימר דמזדבני: ה"ג **תא שמע ר' יהודה אומר סנטר אינו מכור אנקולמוס מכור.** דהא לקמן מפכינן לה ואמרי סנטר מכור אנקולמוס אינו מכור וכך היא שנויה בתוספת' (פ"ג ה"ה) כדמפכינן לה בסמוך. ואית דגרסי הכא בתרוייהו אינו מכור ולקמן לא גרסי' איפוך אלא הכי גרסינן אימא רבי יהודה אומר סנטר מכור אנקולמוס אינו מכור: **אנקולמוס.** הוא סופר המלך לכתוב מספר השדות והבתים והאנשים לתת מס של כל אחד לשר העיר: **מידי איריא כו'.** בתמיה. (ב) אלא לעולם סנטר היינו באגי: **ומי מצית אמרת הכי.** דסנטר דרבי יהודה היינו באגי: **והקתני סיפא.** דהך ברייתא דפיסקי באגי לא מזדבני דמשמע הא באגי מזדבני והיכי קתני רישא סנטר אינו מכור כלומר באגי לא מזדבני א"כ קשיא רישא לסיפא: **שייריה.** ואית גרס שיריה. ולקמן מפרש: **ולא בנותיה.** כפרים הסמוכים לה: **ולא החורשים.** יערים כדכתיב חרש מצל ביחזקאל (לא). ביער [דברים יט] מתרגמינן בחורשא: **המוקצים לה.** הסמוכין לעיר ופתוחין לה ולקמן מוקמינן לה כשאין פתוחין לעיר ומתרצין המוקצין ממנה. המוקצין מזומנין: ה"ג בתוספתא(א) **ולא ביברין של חיה ושל עופות ושל דגים.** ולקמיה מוקמינן לה בדנגיח קאייהו לבר: **ביזלי פיסקי באגי.** חתיכות בקעה הגדולה הסמוכה לעיר אלא שמופלגת ממנה קצת שיש הפסק לנומא בינתיים ושיריה לשון שיריים הוא: **פיסקי באגי הוא דלא מזדבני.** שהרי רחוקין ומופלגים מן העיר הא באגי עצמן הסמוכין לעיר מזדבני: ה"ג **איפוך ר' יהודה אומר סנטר מכור אנקולמוס אינו מכור.** ולעולם סנטר באגי והיינו דקאמר סנטר מכור דהיינו באגי אבל שיריה דהיינו פיסקי באגי לא מזדבני. והשתא סבירא ליה לר' יהודה בסנטר כרשב"ג והיינו דקפריך ומי מצית אמרת ר' יהודה כרשב"ג סבירא ליה הקתני בסיפא דמילתיה דר' יהודה ואם אמר לו כל מה שבתוכה הרי כולן מכורין בין כך ובין כך לא מכר לא את שיריה ולא את בנותיה ואילו כו': ומשני **סבר ליה כוותיה בחדא ופליג עליה בחדא.** ר' יהודה בסנטר סבר לה כרשב"ג ובבנותיה פליג עליה: **הכי נמי מסתברא** לא גרסינן בכולה סוגיא: ה"ג **ולא ביברין של חיה ועופות ודגים.** כעין אמר מר: **ורמינהי כו'.** בהך ברייתא גרסינן הרי אלו נמכרין עמה: הכי גרסינן **היה לה חלק אחד בים וחלק אחד ביבשה וביברין של חיה ועופות ודגים הרי אלו נמכרין עמה.** וחלק אחד בים נמי אעיר קאי דכיון דקתני רישא היו לה בנות אין נמכרות עמה משמע בנות הוא דלא מזדבן דמופלגין מן העיר ואינם מאותה העיר ממש שהרי שם אחר יש להם. אבל אם יש לעיר חלק אחד בים ונקרא בשם העיר נמכר עמה דהא עיר אחת היא בין הכל. א"נ חלק אחד ביבשה כמו שאר העיר אלא שמופלג מן העיר ומיהו על שם העיר נקרא: **דנגיח קייהו לגאו.** פתיחתן לצד העיר נמכרין עמה אבל הך קמייתא בדנגיח קייהו לבר: **והקתני.** בהך קמייתא ולא את החורשין המוקצין לה דמשמע דנגיח קייהו לגאו ואפי' הכי לא מכר: **אימא המוקצין הימנה.** ופתוחין לחוץ: **מתני' האבנים שהן לצרכה.** בגמרא [סט.] מפרש. ואף על גב דתשמישין המטלטלין הן כיון דקביעי להאי תשמיש ואין מוזיזין (ב)אותה מהאי שדה לעולם כמחובר חשיב להו: **את הקנים שבכרם שהן לצרכו.** בגמרא [שם] מפרש. וממילא שמעינן דהמוכר את השדה מכר את הכרם שכל אילנות בכלל שדה אחד גפנים ואחד כל האילן חוץ מחרוב המורכב וסדן השקמה כדמוכח במתניתין ובגמרא דאמרי' בגמרא [סט:] אי אית ליה גופני לבר מגופני כלומר אדם שאומר לחבירו שדה אני מוכר לך חוץ מן האילנות ויש בו גפנים חוץ מן הגפנים אמר לו מכלל דאילו שתק היו מכורין בכלל שדה: **חילת הקנים.** טרו"ק בלע"ז קנים הרבה גדילים בקלח אחד: **שהיא פחותה.** בטילה לגבי שדה: **שומירה.** סוכת נוטרים(ג): **שאינה עשויה בטיט.** טוחה בטיט: **ואת החרוב שאינו מורכב.** דהיינו בבחרותו אבל כשמזקין ומתגבר מרכיבין אותו ויש לו שם בפני עצמו ולא בטיל לגבי שדה אבל כל שאר אילנות בכלל שדה: **בתולת השקמה.** בבחרותה קודם שנחתכו ענפיה אבל כשמזקין וגדל הרבה קוצצין הענפים ובאים אחרים במקומן ונקרא סדן השקמה טרונ"ק בלע"ז: **לא את חילת הקנים כו'.** שכל אלו חשובין שדה בפני עצמן והרי הוא כמו שמוכר לחבירו שתי שדות ויש לו שדה אחרת בתוך השתים ואם אמר לו שתי השדות וכל מה שבתוכן אני מוכר לך דאין שדה השלישית שביניהן מכור אף כאן שדה אחת מכר לו ולא שתי שדות וחילת קנים וחרוב המורכב וסדן השקמה חשובין שדה בפני עצמן:

גמ'

הכי גריס רבינו חננאל וכן בתוספתא (פ"ג) תא שמע רבי יהודה אומר סנטר מכור אנקולמוס אינו מכור מאי לאו מדאנקולמוס גברא סנטר נמי גברא הא כדאיתא והא כדאיתא ה"נ מסתברא דקתני סיפא כו' מאי ביזלי פיסקי באגי פיסקי באגי הוא דלא מזדבני אבל באגי עצמם מזדבני פירוש ומדקאמר אבל לא את שיריה דהיינו פיסקי באגי מכלל דאיירי לעיל בבאגי וקאמר מי סברת רבי יהודה כר"ש סבירא ליה וקאי כוותיה והא לא מצית אמרת הכי דהא פליג עליה בבנותיה והוא הדין דפליג עליה בסנטר אלמא דסנטר דרשב"ג בר מחווניתא וקשיא למ"ד באגי והא לא תקשי למ"ד בר מחווניתא וא"כ תרי גווני סנטר נינהו דסנטר דרשב"ג גברא הוא ודרבי יהודה באגי דבלאו הכי צריכין אנו לומר דתרי גווני סנטר נינהו כדאמרינן בהזורק בגיטין (דף פ:) אפי' לא כתב לה אלא לשם סנטר שבעיר הרי זו מגורשת ובבראשית רבה (פט"ז) אתגיירת לסנטירא ד)(יקירא) ובתוספתא דבבא מציעא נכרי שעשה לישראל אפוטרופוס או סנטר משמע מכל הני דסנטר גברא ודרבי יהודה הוי באגי:

ואת

עין משפט נר מצוה

מו א ב ג ד מיי' פכ"ו מהל' מכירה הל' א סמג עשין פב טוש"ע ח"מ סי' רטז סעיף ד:
מז ה מיי' שם הל' ג טוש"ע שם סעי' ה:

רבינו גרשום

ת"ק וכו' ומהדר ליה רשב"ג [בר] מחווניתא. והא תנא קמא בר מחווניתא לא דכר שמיה בלשון קושיא גרסי': מאי שלחין דקאמר ת"ק באגי מיזדבנא. אבל בר מחווניתא לא מזדבן ואתא רשב"ג למימר אפי' בר מחווניתא מזדבן: ת"ש. אם סנטר בר מחווניתא הוא אי לא: אנקולמוס מכור. וזהו סופר העיר שכותב כמה יוצאין ופורעין מס למלך מבתים ושדות: סנטר נמי גברא. דהיינו בר מחווניתא ולא בגי: והא כדאיתא. דסנטר בגי. ה"ג ומי מצית אמרת הכי. דסנטר בגי: והא מדקתני סיפא. דהא ברייתא דר' יהודה: שייריה. מפרש לקמן: חורשין. יערין: המוקצין לעיר. כלומר שהן פתוחין לעיר וקוצצין ממנו בני העיר לצרכן: פיסקי באגי. קטנות שמסתפקות מהן בהמות: הא בגי. שהן גדולות מזדבני ואי אמרת דסנטר היינו בגי דמזדבני א"כ קשיא לר' יהודה דאמר ברישא דברייתא סנטר אינו מכור: לעולם סנטר באגי ומזדבן ודקא קשיא לך רישא. איפוך רישא ר' יהודה אומר סנטר מכור דהיינו כר' שמעון דאמר מכר את העיר מכר את הסנטר: והא ר' יהודה כרבנן ס"ל. בברייתא והכי מסתברא דהכי קתני ר' יהודה לא את שייריה ולא את בנותיה ותניא המוכר את העיר לא מכר את בנותיה דהיינו רבנן ור' יהודה נמי הכי קאמר. ומשני ר' יהודה סבר לה כוותי דרשב"ג בחדא דבגי מזדבנא. ופליג עליה בחדא דלא מכר את בנותיה משום דלא שייכי לעיר הוי: והבנות. כפרים אין נמכרות. עמה עם העיר: חלק אחד בים. מצד זה של עיר: וחלק אחד ביבשה מאידך צד של עיר: הא דנגיח קייהו לגאו. בברין שמחוץ לעיר ופתוחין לעיר נמכרין עמה דשייכי עם העיר. אבל אם פתוחות לבר חוץ לעיר אין נמכרין עמה: והא קתני ולא חורשין המוקצין לה אין נמכרין עמה. אלמא אע"ג דנגיח קייהו לגיו אין נמכרין. ומשני אימא המוקצין הימנה דלאו פתוחין לה משום הכי אין נמכרין הא אי הוי מוקצין לה נמכרין: שהם לצרכה. מפר' בגמ': פי' ואת חיצת הקנים שהוא פחות. שאם יש בסוף השדה חיצת הקנים. והן קנים הדוקרנין שעולין הרבה בגוע אחד. ואותו מקצת הוא פחות מבית זריעת רובע קב אינו חשוב ולא אמרי' דשיירו אלא נמכר עמה: ואת השומירה. בית קטן שבשדה שיושב בה השומר: ואת החרוב שאינו מורכב. בו ענף ממין אחר ולא חשיב ונמכר עמה: ואת בתולת השקמה. היינו ארז שעדיין לא קצצו נופין התחתונים שישבית ויגדל לצורך קורה להיות סדן גדול לא חשיב ונמכר עמה:

מסורת הש"ס

א) [פ"ג ה"ה], ב) [צ"ל אותם], ג) כצ"ל: שומרים, ד) [צ"ל דקרתא].

תורה אור השלם

ו הנתן מטר על פני ארץ ושלח מים על פני חוצות: איוב ה י

הגהות הב"ח

(א) רשב"ם ד"ה אלא וכו' וקמהדר ליה רשב"ג וכו' דמזדבן (ובע"כ כיון וכו' דמזדבני) תא"מ ונ"ב ס"א אין זה: (ב) ד"ה מידי איריא וכו' בתמיה ולעולם כצ"ל ותיבת אלא נמחק:

לעזי רש"י

טרו"ק [טרוק"א]. אשכול.
טרונ"ה [טרונ"ק]. גזע (של עץ).